

גליון 326

פרשת קדושים - "וכי תבואו אל הארץ - ונטעתם"¹

הרב פרופ' נריה גוטל - רב קהילת בית הכנסת רדליך- גבעת שאול, ירושלים ת"ו

פעמים שסגנונה של תורה מתפרש לחכמים בדרך שונה לחלוטין מן המשתמע לקורא בן ימינו. סביר היה להניח כי קורא בן-ימינו מבין את הפסוק "וכי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל"² כתיאור רקע להמשך הכתובים. לאמור: כאשר תיכנסו אל הארץ המובטחת – ארץ ישראל, – ואחר שתטעו בה 'כל עץ מאכל', אזי, תנו דעתכם להלכות הנובעות מכך: "ערלים לא יאכל" משך שלוש השנים הראשונות שאחר הנטיעה; "בשנה הרביעית – קודש הילולים", אשר לימים ייקרא "נטע רבעי"; ולבסוף "בשנה החמישית תאכלו את פריו" כחולין גמורים..

מבחינה הלכתית באה אם כן פרשייה זו ללמדנו את הלכות ערלה ונטע רבעי.

מחד גיסא, פרשנות זו נכונה לחלוטין, ואולם מאידך גיסא היא חד-ממדית ולא ממצה דיה. לדידם של חכמים, עומק עניינה של פרשייה זו מכיל הרבה יותר מכך.

לדידו של רבי חיים בן עטר בעל 'אור החיים' בפירושו³ באות למשל כאן "שלוש מצוות- נאמרו א' - ביאת הארץ... ; ב' - לנטוע כל עץ מאכל לשבח הארץ; ג' - לנהוג שני ערלה". אמור מעתה: עומק משמעו של "וכי תבואו – ונטעתם" הוא הנחייה והדרכה ואף מצוה: כך יש לעשות – לבוא ולטעת !

קולמוסים רבים נשברו על ליבון תוקפן וחובתן של מצוות הביאה לארץ ישראל והנטיעה בה -הלכות הנגזרות מהן וערכים הגלומים בהם. את הנטיעה בארץ ישראל – למשל – ראו כהליכה בדרכיו של הקב"ה: שהרי "מתחילת ברייתו של עולם לא נתעסק הקב"ה אלא במטע תחילה – 'ויטע ד' אלקים גן בעדן'⁴ - אף אתם כשנכנסין לארץ לא תתעסקו אלא במטע תחילה⁵ על כריתה סתמית של אילנות, שלא לצורך, התבטאו חכמים בחומרה רבה עד כדי חיוב מיתה בידי שמים⁷. רבי יוחנן בן זכאי – חווה החורבן ומתקן תקנות "זכר למקדש", "מהרה יבנה המקדש" – הורה כי "אם היתה נטיעה בתוך ידך ויאמרו לך – 'הרי לך המשיח !' בוא ונטע את הנטיעה ואחר כך צא והקבילו"⁸.

מטבע הדברים, שיבת ישראל לאדמתו בעת החדשה, הביאה להעצמת מימד זה. לא פלא אפוא שעל מרן הראי"ה קוק זצ"ל - מורה דרכה של ההתיישבות המתחדשת בארץ ישראל, מסופר כי כאשר כיבדו אותו "בחגיגת מטעים במגדיאל אשר בשרון" לטעת עץ, הרי "כשקם והלך לנטוע התרגש מאוד, עיניו זלגו דמעות ופניו היו כלפיד אש. כשהגישו לו את המעדר – סירב לקחתו, התכופף ובידיו טיפל ברגבי האדמה, כשכולו נתון ברעדת קודש. אחד המקורבים הרשה לעצמו לשאול את הרב מדוע הוא מתרגש כל כך, והרב השיב: נטיעת עץ פרי בארץ ישראל אין זו סתם פעולה חקלאית, זוהי - התדבקות במידותיו של הקב"ה, שאף הוא התעסק במטע הארץ תחילה"⁹. ומעשה אבות – סימן לבנים!

¹ ספר ויקרא פרק יט, כג.

² שם.

³ על אתר.

⁴ ספר בראשית ב, ח.

⁵ שם.

⁶ ויקרא רבה כה, ג.

⁷ בבא קמא דף צא, ב.

⁸ אבות דרבי נתן נוסחא ב, לא.

⁹ מועדי הראיה עמ' רכב.